

Spasticitet og udredning ved rygmarvsskade

65 pct. af alle personer med en rygmarvsskade udvikler spasticitet.

27 pct. af disse udvikler spasticitet i en invaliderende form, der hindrer funktionsevne, aktivitetsniveau og deltagelse i hverdagslivet.

I dette faktaark får du få et kort overblik over, hvad spasticitet er, og hvordan den udredes.

Faktaarket henvender sig til fagprofessionelle, der direkte eller indirekte, som for eksempel leder eller udviklingsterapeut, arbejder med mennesker med en rygmarvsskade.

Hvad er spasticitet?

Spasticitet er resultatet af en skade på bestemte nerveområder i centralnervesystemet (CNS).

Hos personer med en rygmarvsskade er skaden i rygmarvskanalen.

Spasticitet er et syndrom, der både kan forringe og forbedre funktionsevnen hos personer med en rygmarvsskade.

Definition af spasticitet

Spasticitet defineres som en forstyrret sensomotorisk kontrol som følge af en øvre motorneuronlæsion visende sig ved intermitterende eller vedvarende spontan/ufrivillig aktivering af muskler.

Kilde: Den neurologiske Nationale Behandlingsvejledning, nNBV, 2022.

Hos raske mennesker sender CNS både hæmmende og fremmende nervesignaler til muskulaturen, men nerveskaden hos personer med en rygmarvsskade gør, at der kommer færre hæmmende nervesignaler til muskulaturen.

Det medfører en overvægt af fremmende signaler og dermed en ubalance, som er direkte årsag til en forøget muskelspænding.

Hvilke faktorer kan forværre spasticitet?

De hyppigst udløsende forværende faktorer er følgende:

- Tryksår
- Urinvejsinfektion eller blæresten
- Forstoppelse
- Hæmorider
- Frakturer
- Nedgroede negle

Personer med rygmarvsskade kan være uvidende om ovenstående faktorer på grund af nedsat følesans, også kaldet 'hypæstesi'.

Det er derfor væsentligt, at de udløsende faktorer, som forværrer spasticiteten, identificeres og behandles inden antispastisk behandling overvejes.

Fordele ved spasticitet

Spasticitet er ikke nødvendigvis en gene, der skal behandles. Spasticitet kan indimellem også være medvirkende till, at det er muligt for personen med rygmarvsskade eksempelvis selv at kunne stå oprejst, forflytte sig eller gribe om et objekt.

Da spasticitet kan udløses af andre behandlingskrævende lidelser som

urinvejsinfektion, fraktur eller tryksår, kan spasticitet være med til at afsløre andre problem, som personen ikke - grundet sin rygmarvsskade - er i stand til at registrere på grund af manglende eller nedsat følesans.

Udfordringer ved spasticitet

Spasticitet kan være smertefuld og er ofte årsag til nedsat bevægelighed.

Svær spasticitet kan gøre det vanskeligt at forflytte og at opretholde den optimale siddeposition. Spasticitet i brystmuskulaturen kan vanskeliggøre dyb respiration, og svær spasticitet i brystkasse og ben kan være årsag til fald ud af kørestol under forflytning eller ved kørsel på ujævnt underlag.

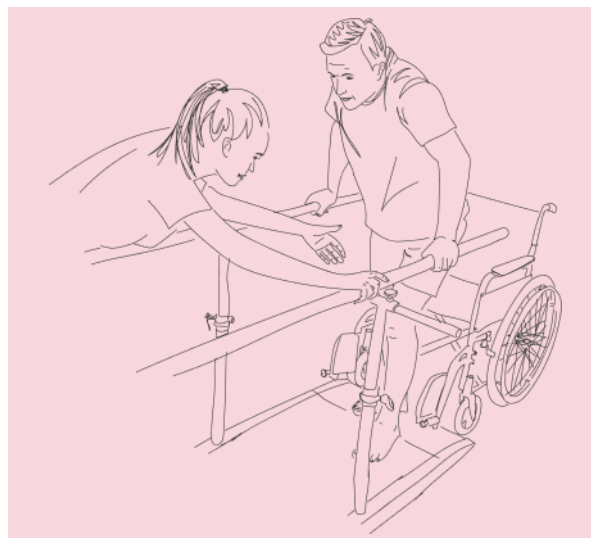
Spasticitet kan forårsage dårlig søvn på grund af gentagne natlige muskelkontraktioner.

Samtidigt kan de gentagne muskelkontraktioner øge vævsforskydning i forhold til prominente knoglefremspring (shear), f.eks. siddeknoen, som kan forårsage tryksår.

Den øgede friktion mellem underlag og hud under gentagne muskelkontraktioner kan også være årsag til tryksår.

Hvordan udredes spasticitet?

Det er et lægefagligt ansvar at vurdere og diagnosticere spasticitet og herefter henvise til eventuel videre udredning og behandling. Denne vurdering sker i samråd med den skaderamte.

Af den danske behandlingsvejledning vedrørende spasticitet fra 2022, nNBV, fremgår det, at analyse og prioritering af eventuelle behandlingsindsatser med fordel kan ske ud fra WHO's model: 'International Classification of Functioning, Disability and Health' (ICF), der har fokus på at sætte mål, der giver mening i borgerens hverdagsliv.

Behandlingsindsatsen anbefales derfor at være et samarbejde på tværs af fagprofessioner og eventuelle sektorer.

I nogle tilfælde udleveres en behandlingsdagbog, som den skadesramte og behandlerteamet anbefales at anvende.

Formålet med behandlingsdagbogen er at gøre det nemmere at vurdere effekten af behandlingen, set fra både den skadesramte og behandlerteamets perspektiv.

Det er i det samspil, at muligheden for at opnå det bedste resultat ligger.

Hvor finder jeg mere information?

- Du kan få et hurtigt overblik over behandling af spasticitet i faktaarket: ['Spasticitet og behandling ved rygmarvsskade'](#) på vnr.dk.
- For uddybende viden og anbefalinger med et farmakologiske perspektiv henviser vi til [den neurologiske Nationale Behandlingsvejledning](#), udarbejdet af Dansk Neurologisk Selskab i 2022.
- Der er også råd og vejledning at hente hos foreningen: [RYK – Rygmarvsskadede i Danmark](#).